

Küla meistrimees

Ajaleht "Ühistöö" Nr 10, 24. jaanuar 1984. a

Igal pühapäeval tuli Inda talu pereemal Triinul mehe riided korrastada ja nädalane leivakott valmis panna. Pereisa Madis käis Juuru Apostlikku Õigeusu kirikut ehitamas. Pühapäeva õhtul asus ta koduülest teele, üheksa tunni pärast oli 35 versta pikkune tee seljataga. Esmaspäeva hommikul algas raske töö, laupäeva õhtul alustas Madis taas koduteed. Ja nii terve aasta. Tema raiuda olid kõik trepiastmed, aknaalused ja muud kivid.

Valgu mõisa Inda renditalu pidaja oli siis 64 aastat vana. Sellist vaeva tuli näha kuldrublade teenimiseks, et talu päriks osta. Valgu mõisa paruni Theodor Pilar von Pilchau rahahimu oli suur ja ostuhinnad kõrged. Kehva renditalu nurmedelt ei suudetud neid tuhandeid kuidagi kokku korjata, pealegi nõudis suur pere oma osa. Üles oli kasvatatud seitse last, kolm poega ja neli tüdruku.

Aastaarvudeks kirjutati siis 1892 ja 1893.

Madis Jeeriku käe all said valmis kõik ümbruskonna veskikivid. Ühe veskikivi valmisraiumiseks olevat tal kulunud kaks nädalat. Kiviraiumise kõrval tegi ta ka puu- ja rauatöid.

Hoopiski pikemalt peab peatuma tema Jaanist poja elutööl. Triinu ja Madis Jeeriku keskmine poeg sündis 23. septembril 1873. a. lugemist ja kirjutamist ta neli talve Velise vallakoolis ja selega piirduski tema haridustee. Kõik hilisemad tarkused, mille õppimiseks tänapäeval kulub kutsekoolis või tehnikumis kolm-neli aastat, sai Jaan isa kõrval lõõtsa tõmmates ja tööga silmitsi olles.

1900. aasta algul abiellus ta naabruses asuva Põldeotsa väikekohahoidjate Triinu ja Lansbergi tütre Kaiega ning läks sinna koduväiks. Maad oli siin viis-kuus hektarit. Aga ega Jaanile mullasegamine nii väga meele järgi olnudki. Teda võlusid ikka puu ja raud.

Juba isakodus valmistas ta esimese hobuviljapeksumasina, uues kodus see töö jätkus. Umbes samal ajal ilmusid suurematesse taludes ka esimesed vabrikus valmistatud hobumasinad, kuid need olid kallid ega olnud talumeestele enamasti tasku järele. Nii olidki Jaani masinad väga nõutud. Poja Juhannese mälestuste kohaselt on isa neid masinaid kokku valmistanud 27. Kõik nad olid kas oma või naabervalla taludes. Hobumasin oli esimene samm koodist edasi kombaini poole. Põldeotsa masinad olid omalaadse ehitusega. Eriline oli just ketiveoga ajami konstruktsioon. Allakirjutajal ei ole küll kasutada uurimisandmeid, aga tundub väheusutav, et selliseid masinaid veel mujal valmistati, tõenäoline, et ka autoriõigus kuulub ehitajale.

Üldiselt on need varsti sajand tagasi valmistatud masinad hävinud, kuid tänu hoolsale omanikule Edgar Tammessonile on alles üks masin. See asub Sillaotsa isetegevuslikus koduloomuuseumis. 28. viljapeksumasin, mis Põldeotsal meisterdati, oli juba suur mehhaaniliselt ringi aetav. Masin töötas veel kolhoosi algaastatel.

Masinate ehitamisel oli vaja rauda peale ääsitules soojendamise ja alasil vormimise ka treida. Kust võtta rauatreipinki? Osta seda polnud võimalik. Meistrimees võttis kätte ja hakkas ise treipinki meisterdama. 1914. aastal sai pink valmis. See oli jalaga tallatav. Pingi üht tähtsamat osa – suportit – oli meister valmistanud kaks nädalat. Sõjaajal on meistril ka viilid tulnud omal valmistada.

Põldeotsa Jaan oli ka muusikamees ja ümbruskonna pulmapillimees. Tuntumaks ja mängitavamaks

oli ümbruskonnas lõõtspill. Ja seitse lõõtspilli on meister valmistada jõudnud. Kahjuks pole neist ühtegi säilinud. Kuid see pole veel kõik. Põldeotsa eeskambris võib oskaja mängida pereisa meisterdatud oreli. Algselt pole see muusikariist väliselt nii kaunis olnud. Pill sai valmis kui Põldeotsal oli veel vana elumaja. Selle ruumid olnud nii madalad, et osa häälevilede otsi tuli vinklis nurga all välja ehitada, et vajalikku pikkust ja tooni kätte saada. Vertikaalis oleks tulnud otsad läbi lae viia. Nii oli vanas toas oreli lagi toa laes kinni ja ülemine laekaunistus tehti siis, kui valmis uus elumaja, ning sinna koliti orelgi. Selliseid oreleid on meistri käe all valmis saanud kaks. Veel on meisterdatud ka sindlisaagimise raam.

Eeltoodu on meistri elutöö see osa, mis veel mõneti silma alla on jäänud. Aegade jooksul valmistas ta paljusid, paljusid “piciasju”, tegi seemendusatru, rautas vankreid, sooritas igasuguseid muid talu sepatöid. Usun, et selles mehes oli oma isa tahtejõudu, oli kiviraiuja visadust ja hinge. See Inda küla mitmekülgne meistrimees suri 1942. aastal.

A. Parnabas